

Overpeinzingen op een zonnige voorjaarsmorgen

Henk Menkhorst

Dr. Ir. J.J. (John) van Aartsen, ondervoorzitter 1978 – 1984
Secretaris 1960 – 1967

Fig. 1. De heer en mevrouw van Aartsen luisteren aandachtig naar de toespraak. Foto: Rob Vink.

Zakelijke cijfers hierboven en ieder in de lange lijst van bestuursleden heeft zijn best gedaan in het belang van de NMV. Voor mij was je in het begin van de jaren '70 de man die samen met je grote vriend Adrie Verduin de determineerdagen organiseerde en dan met veel expertise, altijd vriendelijk, je gefundeerde mening gaf. Omdat ik zelf ook al weer vele jaren met mijn grote vriend Joop Eikenboom hetzelfde doe, weet ik heel goed wat voor een materiaal je soms onder ogen krijgt. En toch is iedereen weer heel dankbaar als men met een naam of auteur naar huis gaat. Zo zal het met velen gaan en ook voor mij is het in het begin bij jullie ook zo geweest.

Mijn grote kennismaking met John kwam toen ik in 1979 door Nieuwenhuis benaderd werd om de opvolger van Henk Hopman als secretaris te worden. Achteraf is dat een heel belangrijk moment in mijn malacologisch leven geweest. In dat bestuur zaten vele prominenten waaronder Gittenberger, Van Bruggen en ook Van Aartsen. Voor het 50-jarig jubileum wilden wij als bestuur iets bijzonders doen, ook toen al om financiële redenen. John kwam met het voorstel een publicatie over de soortenrijkdom van Algeciras te maken. Hij had rijk gruis van Verduin gekregen en zelf was ik daar ook meerdere keren geweest. Voor die bijzondere uitgave was veel overleg nodig en ik reisde regelmatig op zaterdag met de trein van Rotterdam naar Utrecht, Arnhem en Dieren en jij haalde me dan op. Na de begroeting snel naar zolder. In de winter kon het daar fors koud zijn en je trui lag al voor me klaar. Determineren, literatuuronderzoek en kijken welke foto's gemaakt moesten worden. 's Middags en 's avonds at ik altijd mee en dan, voortreffelijk gevoed, weer om acht uur terug naar de trein. Ik kwam zo vaak dat zelfs de hond Sil me aardig begon te vinden.

Johns grote kracht ligt in het goed kijken en een voortreffelijke kennis van de literatuur. Als ik weer in mijn enthousiasme dacht iets bijzonders gevonden te hebben zei je altijd: "Henk is dat niet gewoon..." en dan verdween mijn bijzondere soort weer. Vaak werd dan uit een kastje een voor mij totaal onbekende publicatie gevist en had je, zoals zo vaak, weer gelijk. Het Algeciras-nummer werd in 1984 een groot succes, wordt veel gebruikt en prijkt nog steeds in alle literatuurlijsten uit dat gebied.

John kan de malacologie heel goed relativeren en zei me vaak: "Gelukkig hoeven wij het niet voor onze baan te doen". Hij is een pure amateur in de ware zin des woords. En die liefde voor zijn malacologie wilde hij niet alleen met mij maar ook altijd met mede-malacologen delen. In 130 publicaties bracht hij moeilijke groepen in zijn bekende serie "Notes on less well-known species" onder de aandacht. Hij is vooral de expert in de groepen van de Pyramidellidae maar ook Cimidae, Eulimidae, Cardiidae etc. kregen de volle aandacht. En daardoor gingen deze, vooral kleine, soorten voor een groot publiek leven.

John, sinds het Algeciras-nummer is er veel veranderd in de malacologie. Waar wij vooral de huisjes hadden en door Verduin gedwongen werden naar de protoconch te kijken, kijkt men vooral tegenwoordig naar DNA. Dat schijnt soms de ultieme waarheid te zijn. Maar regelmatig worden wij geconfronteerd met DNA-onderzoek waaruit blijkt dat men de zo noodzakelijke basiskennis van de soorten mist en daardoor verkeerde conclusies trekt. En in het (her)kennen van soorten ben jij een meester.

De liefde voor de vormenrijkdom is jou altijd bijgebleven. Je dochter hoefde maar te verhuizen naar Australië of je ging je als vanzelf met een totaal onbekende fauna bezighouden. Onlangs gingen we weer naar zolder en liet je me de meest fantastische vormen zien. En je was trots dat je al een groot deel op naam gebracht had. John, je kennis, je verwondering en het vermogen om dat in alle bescheidenheid te delen maakt je voor velen tot een groot malacoloog en vooral voor mij tot een groot mens.

In mijn jonge jaren refereerde ik aan een van je vroegste publicaties uit Correspondentieblad 107 uit 1963, een verhandeling over het strand in Haifa. We zijn nu 50 jaar verder en je bent nog altijd met hart en ziel bezig. Voor die 50 jaar inzet is de NMV je zeer dankbaar en de voorzitter wil dat graag tot uiting brengen.

Adres van de auteur:
 henkmenkhorst@planet.nl

Deze rede is uitgesproken op de voorjaarsvergadering van de NMV (2012), bij het uitreiken van de legpenning NMV aan John van Aartsen (fig. 1).